

<https://doi.org/10.5817/NR2019-1-8>

Staronové pohledy: Lev Tolstoj dnešníma očima

БУШКАНЕЦ, Л.Е. (ed.): *Рецепция личности и творчества Льва Толстого*. Казань: Казанский федеральный университет, 2017. ISBN: 978-5-00019-833-9.

[рецензии]

Zdalo by se, že Lev Tolstoj bude – narozdíl od Fjodora Dostojevského – z ruské literární a hlavně románové tradice přece jen méně významný a někteří si určitě i dnes myslí, že jeho umění je pro dnešní dobu v podstatě mrtvé. Opak je pravdou, a to nejen v souvislosti s různými tolstojovskými výročími (2010, 2018). Zdá se, že právě to, co bývalo příčinou menšího zájmu o Lva Tolstého, tedy posun od estetiky k etice, od románu k didaxi, je právě nyní aktuální. Prodírat se houštím sekundární literatury, díly různých tolstojologů ruských, sovětských, francouzských, amerických, německých, je takřka nemožné. Přítomný tematický sborník koncentruje určitou skupinu především ruských badatelů ve spojení zejména s italy a klíčovou roli v něm hraje editorka

Lija Buškanec a dále Vjačeslav Krylov, kteří napsali po dvou statích. Na jedné straně jde o opatrné revize dosavadních pojetí, objevy nových témat nebo spíše zasutých přístupů, tedy jak děl Lva Tolstého tak prací o něm, na straně druhé o „aplikaci“ děl velkého romanopisce a vizionáře v jiných druzích umění nebo jako předloha aktualizací.

Příliš nerozumím rozdělení svazku na oddíly. První se nazývá **Díla Lva Tolstého, která udržovala jeho literární pověst** (že by *Zpověď* a lermontovovský pretext, jež jsou předmětem obou studií tohoto oddílu, takto určovaly tolstojovskou legendu?). Podobně další oddíly svým pojmenováním nemohou být skutečným dělicím kritériem – až na výjimky, třeba Lev Tolstoj pro děti (např. teoretické problémy recepce, literární věda a kritika o Tolstém nebo Tolstoj a svět ve 20. století vlastně prolínají takřka všechny studie, představující vsudypřítomné aspekty jakéhokoli pojednání). Myslím, že takové dělení je zbytečné.

Varšavská rusistka Ludmiła Łucewicz(ová) analyzuje v úvodní studii Tolstého *Zpověď* jako doklad problému viny jako dominanty tehdejšího autorova uvažování a současně uzavření krizové etapy jeho vývoje a počátku nové „křesťanské“ fáze jeho díla, umělecky nepochybně slabší, ale eticky výrazné a moderně řečeno, mediálně zajímavé.

Italská rusistka Alessandra Carbone (Pisa) zkoumá lermontovovský pretext „kavkazských“ děl Lva Tolstého. Obě autorky se nutně opírají o klíčovou formalistickou koncepci Borise Ejchenbauma *Mladý Tolstoj* (1922). Na jedné straně Tolstoj vyšel z romantické šablony, jíž se však postupně vzdaloval, na druhé straně vytváří méně schematický, „psychologičtější“ model prozaického díla (objektem zkoumání byly novely *Kozáci* a *Vpád*). S tím částečně nesouhlasím. Ruský romantismus